

Misschien was 't daar ook niet nevelig. Den eenen nacht was de weersgesteldheid typisch voor een vogelnacht: Z. Z. O. wind, matige koelte; den volgenden nacht N. O. Van al die duizenden vogels kwamen om 't leven: 24 spreeuwen, 19 leeuwerikken, 3 lijsters, 1 gekraagd roodstaartje en een houtsnip.

De volgende groote treknacht was die van 6 op 7 November. Toen vlogen de vogels van zeven uur 's avonds tot zeven uur in den morgen; in 't geheel kwamen er $\pm$ 2000 rusten. In den nacht van 12 op 13 Nov. herhaalde zich dit verschijnsel; nu zaten er $\pm$ 3500 op de rekken; behalve de spreeuwen, leeuwerikken en lijsters ook nog plevieren, kieviten, rotganzen en andere watervogels. Dat zal de moeite waard geweest zijn, om er eens midden in te zitten, want die rotganzen gaan onder het rondvliegen geweldig te keer. Slechts zestien vogels verongelukten, waaronder één torenvalk, één goudplevier en één zeekoet. De wind was Noordoost.

Er werden in de rekken weer eenige verbeteringen gebracht. Sommige vogels geven er de voorkeur aan, om te zitten op den vloer van het platform. Ook daar werd rekening mee gehouden.

De verzameling van opgezette vogels, geborgen in een glazen kast op de derde verdieping, telt reeds dertig soorten. Alle exemplaren zijn mooi opgezet door den heer Steenhuizen. Deze collectie draagt er veel toe bij, om bij de talrijke bezoekers van den vuurtoren de belangstelling voor vogels en vogelbescherming aan te wakkeren. De onkosten ervoor worden gedragen door het Departement van Landbouw en de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Ook deden sommige particulieren giften toekomen, expresselijk voor de uitbreiding van deze verzamelingen, aan den heer A. J. Gooszen, te Harlingen, die van het begin af de Brandaris-richtingen met onvermoeide vlijt geleid heeft.

In 't buitenland trekt dat werk zeer de belangstelling en wij verwachten, dat binnenkort in Engeland en in Frankrijk enkele vuurtorens van rustrekken zullen worden voorzien. Dat Duitschland nog niets gedaan heeft, sedert nu bijna twee jaar geleden Rörig en Hennicke een bezoek brachten aan Terschelling, bevreemdt ons ten zeerste.

JAC. P. TH.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

NATUURBESCHERMING.

No. 14.

Er zijn betrekkelijk weinig menschen te vinden, die het geduld hebben en die belangeloos genoeg zijn, om tijd, geld en kracht te offeren, om te werken voor een ideaal, dat geen persoonlijke voordeelen geeft, om te werken voor iets, waarvan men de resultaten niet dadelijk ziet. De mensch van onzen tijd zegt, dat men dan onpractisch is en dat men beter deed te werken voor opheffing van stoffelijke ellende! Men vindt dit streven vaag, nutteloos, sentimenteel!!

A. G. DYSERINCK.

»Hüte dich, du Cultur-barbar, du kannst nur stürzen, zertreten und vernichten«, zegt Bölsche. De onverschilligheid waarmee de mensch levens vernietigt en zelfs dieren martelt zonder daarbij iets te gevoelen, geeft zelfs *Querido* prachtige zinnen in de pen in zijn »Misdadigers atmosfeer«, waarin hij het uit louter plezier op walgelijke wijze stukranselen van levende visschen op de pier te Scheveningen door de »Chic« aan de kaak stelt, dat hij sluit met: »Dit waren nu zee-schoone zomer-geuoegens van beschaafdelingen! Maar moord? moord? Wie dacht er ooit aan moord? Droeve, conventionele moraal, die alleen dan zooiets een misdaad gaat noemen, als het organische leven op een bepaalden trap van bewerktuiging staat«. In het nu uitgekomen (onlangs al eens door mij aangekondigd) *pracht-handboek over Vogel-*

*bescherming van Dr. Karl Hennicke*¹⁾ (Magdeburg 1912; f 4.90), dat door elk ontwikkeld mensch behoorde bestudeerd en opgevolgd te worden, zegt de schrijver zoo bijzonder juist: »De vogelbescherming staat ethisch des te hooger wanneer zij niet uit materiele redenen, maar om ethische en aesthetische uitgevoerd wordt«. En iets verder deze schoone erkenning: »Wanneer een mensch er moeite voor doet om de menschen in te leeren zien, dat zijne medeschepselen als wezens moeten begrepen worden, die evenzoo voelen als hij zelf, wanneer hij er voor zorgt dat ze niet gekweld worden of dat er dingen van ze geëischt worden die zij door haren lichaamsbouw onmogelijk volbrengen kunnen, dan is dat zoo'n mensch hoog aan te slaan en het bewijst dat zulk een mensch zedelijk op een zeer hooge trap staat«.

Ook staat eenige regels verder zoo goed het onderscheid tusschen *Natuurbeschermingsideeën* en de z. g. n. *Dierenbeschermingsrichting*, die men ook in ons land wel heeft. Ik geloof dat nog weinig buitenstaanders het hemelsbreede verschil kunnen inzien tusschen deze twee levensverrichtingen, daar ook ik persoonlijk vaak word aangeklampt door de z. g. n. »dierenbeschermers« en »anti-trekhondenbondmenschen« en »kattenasylstichters« etc. etc., denkende dat ze in mij als »natuurbeschermers« een geestverwant zullen vinden! en dat valt hun dan geducht tegen zoodra ze merken dat deze twee levensrichtingen geen kruispunt aanwijken. Ten eerste is de *Natuurbescherming* een *studieaandpunt*, een *wetenschappelijk vraagstuk*, en wel een *natuur-wetenschappelijk probleem* van universeele natuur- en heelal-kennis en waardeering; het is primair 'n *hersens-overtuiging* en geen *gevoelszaak*; het is een strijd voor de natuurverschijnselen en de almacht der natuurverhoudingen; het is dus ook *alléén een zaak van gestudeerden*. De ongestudeerden kunnen en moeten alleen *uitvoeren* wat de studiemenschen over de natuur bekend maken en waarin door de menschheid tot nog toe aan de natuur wordt gezondigd. Een echt *natuurbeminnaar* zal dus uit den aard der zaak de »huis-dieren« van den mensch niet de moeite waard achten om ze in zijn studies op te nemen, en ze ook niet interessant genoeg daarvoor vinden, omdat ze totaal buiten elk *natuurverband* staan, *tegen* den wil der natuur om, gekweekt worden en in stand worden gehouden, en zelfs door *kunst* en *menschenuitdenksels* ontstaan zijn *als* »huis«-dieren; de natuurvorschier zal voor een wolf zeer veel voelen, maar voor een hond *bijna* niets, en voor een trekhond *heelmaal* niets; en onwillekeurig zal hij, een trekhond ziende, en het wel treurig vindende dat de mensch zoo'n erbarmelijk beest exploiteert, hetgeen zijn schoonheidsgevoel beleedigt, fier denken »tot zoo iets zou de mensch de mooie natuurwolf toch niet krijgen«! die laat zich-lekker niet gebruiken door het menschengeslacht, en men *geniet* steeds als men ziet en hoort dat de wilde, vrije natuurdieren zich tegen elk »temmen« verzetten, en men schat het *niet* hoog in een dier als hij zich tot slaaf van een mensch laat maken. Hieruit kan men genoeg zien hoe verschillend beide vereenigingen zijn; er zijn dan ook heel ander soort menschen lid van Natuurbescherming dan van Dierenbescherming. Welnu, om op mijn oorspronkelijk onderwerp terug te komen, *Dr. Hennicke* drukt in zijn nieuw handboek het verschil aldus uit: »Zich met het *lijden* van het *individu* bezig te houden, is de plicht van de dierenbescherming, maar niet van de natuurbescherming. De natuurbescherming houdt zich bezig met de *diersoort*; de dierenbescherming met het *individu*; de laatste vereeniging poogt het sterven van het individu tegen te gaan, maar de natuurbescherming treedt op voor de *instandhouding van de geheele natuur in haar oorspronkelijk verband*«.

Dit oorspronkelijk verband wordt door de menschen helaas totaal ontworcht, en meestal zonder eenige noodzaak. Laast ge, evenals ik, alle wereldtijdschriften en boeken hierover en wist ge hoe de eigenlijke natuurbedoelingen doartegenover waren, uw verbazing en verontwaardiging zou veel grooter zijn; maar het gros der menschen¹⁾ weet niets van de natuur en hare schoone en hooge bedoelingen²⁾, denkt niet na, en als het denkt, denkt het alléén over materieel, bekrompen eigenbelang.

Hoe fijn alles in de natuur samenhangt bewijst b. v. *Le Souef in Agricult. Gazette of New South Wales, Oct. 1912*. »Op de Macquarie-eilanden werden konijnen (als voedsel) ingevoerd; ze vermeerderden zich spoedig zoó sterk, dat ze groote schade aan de veldvruchten toebrechten; om ze te verdelgen werden nu katten ingevoerd; maar nadat deze de konijnen hadden uitgeroeid, benadeelden de katten de zeevogels. Nu voerde men honden in om de katten te decimeeren hetgeen ze ook deden, maar daarna vergrepen de katten zich aan de zeehonden; daarom is men nu bezig om de honden weer dood te maken«. »Een van de vele en goede voorbeelden«, zegt de schrijver, »om aan te toonen hoe voorzichtig men met het invoeren van vreemde dieren moet zijn; men weet nooit, wat er uit voort zal komen«. Maar tevens is het een prachtig kunstmatig staaltje, dat aantoon hoe precies alle vrij-levende wezens op elkaar »gestemd« zijn bij het harmonisch geheel, dat men »natuur-evenwicht« noemt. Zijn er z. g. n. »plagen«, dan is het juist de schuld van den mensch. Plant de mensch

¹⁾ Titel is: »Handbuch des Vogelschutzes« (408 bldz.). Niet te verwarren met het kleine deeltje van den zelfden schrijver, getiteld: »Vogelschutzbuch« (95 cent.).

onnatuurlijk veel dennenboomen bij elkaar, dan komen er natuurlijk veel nonvinders, dat spreekt vanzelf: de dennenboomplaag van den mensch is de schuld er van.

Het is zoo ontzettend jammer, dat de toon-aangevende bladen van de huiskamers niet meer »natuurgevoel« bezitten; dan zouden ze zeker niet die walgelijke jagersverhalen vol schietwoede en natuurmoorden opnemen (met snorkende photo's van jagers te midden van tientallen lijken, waar dan onder staat: »een mooie overwinning«!!! of iets dergelijks) zooals nu laatst bijv. weer »De Aarde en haar Volken« van 12 Dec. 1912 in het stuk van *Geoffroy Daireaux* over »de jacht in de Pampas van Argentinië«. Eenige van de vele walgelijke zinnen zal ik eens nu en de volgende keer citeeren, om met bewijzen te staven, hoe onbeschaafd onze tijdschriften op dit punt nog zijn, en hoe verruwend en nadeelig ze dus op ons volk moeten werken.

»Indien ik over meer plaats mocht beschikken (aldus de schrijver) zou ik graag vertellen hoe men al die verschillende dieren *nazet* (!!) waar ieder europeesch jager van droomt (!)... »Hij vertelde ons, dat hij den geheelen dag met zijn makkers struisvogels had gejaagd, en daar de jacht sedert eenigen tijd verboden was door de autoriteiten, moest men zeer voorzichtig te werk gaan. (!!! wat een schoone moraal!!)... »de kring werd langzamerhand nauwer gemaakt, doordat men al schreeuwende en dravend alle struisen iusloot, terwijl de dieren in angst heen en weer loopend, tegen het einde van den dag de hunnen zagen vallen, als hun pooten in het prikkeldraad verward raakten, waar ze niet lang behoefden te wachten op de definitieve worping (!! dat is nu een Fransche heër-jager die spreekt!!). Men kan nog van dit schouwspel genieten (!) dat zijn eigen schilderachtigheid heeft, in... etc.«. En welk een duidelijk bewijs van allerprimitiefste wereld- en menschenmoraal geeft de schrijver over zich zelf, indien hij kinderachtig voortbabbelen over de veerenhandel ten opzichte van deze Amerik. struis of nandoe zegt: »de veeren zijn bruikbaar voor de fabricatie van plumeaux. Dat is maar een nederige bestemming, nietwaar, vergeleken bij de prachtveeren op de dameshoeden; maar alles heeft zijn nut in de wereld (!!!); deze laatste naïve en toch zoo ruwe en ongecivileerde en laagstaande egoïstische overpeinzing doet wel de deur dicht!!). Dat is weer een van het groote publiek, die vindt dat de hēle natuur om hem moet draaien, en dat het »nut« (!??) van een »nederige« plumeau het mensdom verhoogt en het uitroeien en kwellen van levende wezens rechtvaardigt.

De volgende keer nog een paar zinnen voor ik tot de vakliteratuur weer overga.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

P. S. Mag ik iedereen al vast met een voorloopig kort woord aanvuren om zich te abonneeren op het mooie blad »*Blätter für Naturschutz*«, Organ des »Bundes zur Erhaltung der Naturdenkmäler aus d. Tier- und Pflanzenreiche (Naturschutzbund)«. Adres: Walter Benecke, Berlin, Lehniner Strasse 7/II.

Uit correspondentie bleek me, dat ik in Juni het adres voor de ook voor Nederl. zoo nuttige brochure van Prof. Schillings over »*die Tragödie des Paradiesvogel u. des Edelreihers*« niet duidelijk had opgegeven. Het is Stuttgart, Jägerstrasse 34, Verlag des Bundes für Vogelschutz (niet in den handel, maar particulier volop te krijg; 2de druk ter perse).

Nestblokjes ophangen! — Het is nu hoog tijd, om nestblokken op te hangen. De meezen zoeken al druk naar een nestgelegenheid en zingen reeds al hun voorjaarsliederen. De vink slaat en al de spechten laten zich hooren, elk naar zijn aard.

Tegelijk met de eerste crocusjes verschijnt dan ook de prijsconrant van de firma Immig en Van Tongeren, tegenwoordig gevestigd te Zeist. Het doet ons zeer veel genoegen, te merken, dat thans bij de fabricatie van de nestblokken rekening gehouden wordt met de vindingen en ervaringen van den heer G. Wolda op Oranje-Nassauoord. Men zou nu haast denken, dat die nestblokjes niet meer verbeterd kunnen worden. Alle bezwaren, die in den loop der jaren door verschillende schrijvers in ons tijdschrift te berde zijn gebracht, zijn overwonnen. Het kwam vroeger nog al eens voor, dat in blokken van het oude Berlepsch-systeem de jongen omkwamen, doordat ze het nest niet konden verlaten. Toen is het systeem Leyds gekomen met de bijna-horizontale blokjes. Thans is men weer tot Berlepsch teruggekeerd, maar de binnenwand van 't blokje is voorzien van richels en oneffenheden, waartegen de jongen kunnen opklauteren. Er is een deksel aangebracht, zoodat men van tijd tot tijd eens in 't nest kan kijken, en een onderdeksel van kippegaas maakt, dat kwajongens niet al te gemakkelijk de eitjes er uit kunnen nemen. Een doelmatig aangebracht dek van asfaltpapier, aan de achterzijde flink overlappend, zorgt er voor, dat er op geen enkele manier regenwater in 't nest kan komen, vooral wanneer het een klein weinige voorover wordt gehangen. Niet zoo heel erg voorover, maar juist genoeg, om er zeker van te zijn, dat het niet achterover hangt.